

Testing Ground : Ida Marie Hede & Sofie Højgaard

INTRO

Til det tredje arrangement i serien inviterede Ida Marie Hede arkitekt og kurator Sofie Højgaard, som kort præsenterede sin praksis og indgik i en samtale med Ida Marie Hede om mulige fælles motiver: kroppe, steder, ritualer, mytefortællinger, menneskets forhold til livet og til døden på tværs af tid og rum.

Sofie Højgaard, som researcher i arkitektur, ritualer, materialeknaphed, fysik og teknologi, viste billeder af rituelle rum og gravpladser fra sin research og fra et projekt om rituelle samlingssteder (2019). For begravelsesritualet findes i alle kulturer og religioner – det markerer et skift mellem stof og ånd, liv og død – og i fremtiden måske et skift mellem det fysiske og virtuelle. I en tid med dna-print, kryopræservation og kunstig intelligens kan man spørge, hvordan fremtidens gravpladser ser ud. Hvad sker der med vores kroppe, når vi dør? Dør vi ægte i fremtiden? Har vi et teknologisk efterliv? Hvordan foregår fremtidens begravelsesritualer, og hvem udfører dem? Er de autentiske? Vil man en dag dyrke det arkaiske, akkurat som vi i dag romantiserer ruinen, eller vil begravelsen tage form som en futuristisk kapsel, der forankrer et virtuelt dødsrige?

Vanen tro begyndte aftenen med, at Ida Marie Hede inviterede sin gæst til en fælles oplæsning af en kort dramatisk dialog.

BIOGRAFIER

Sofie Højgaard er arkitekt, kurator og underviser på Det Kgl. Akademi i København. Hun driver udstillingsstedet platform.dk og har senest kurateret arkitekturudstillingerne *Spawner* (Metronomen, 2022) og *Minas first lecture* (Energistyrelsen, 2023). Hendes praksis bevæger sig mellem arkitektur, science fiction, ritualer og spiritualitet, fysik og arkæologi. Hun er optaget af rum, begivenheder og objekter, der har to tilstande og betydninger. I det seneste år har hun arbejdet på en serie tekster i genren praktiske fantasier, der undersøger indre teknologi og nærhed med materialer inden for byggelegepladsens fysiske rammer.

Ida Marie Hede (f. 1980) er en dansk forfatter, dramatiker, kritiker og underviser. Hun har skrevet otte bøger og talrige dramatiske værker. Hendes praksis involverer mange kunstneriske samarbejder og udgivelser med bl.a. Cisser Mæhl, Niels Erling, Ursula Nistrup, Marie Kølbæk Iversen, Amalie Smith, Recoil Performance Group og CORPUS danse-ensemble. Hun har desuden skrevet kunstkritik for Dagbladet Information og Frieze. Hede har modtaget Statens Kunstråds treårige arbejdslegat; hendes bøger er oversat til bl.a. tysk, engelsk og svensk, og hendes seneste roman *Suget eller Vasker du vores fuckfingre med dine tårer?* blev i 2021 nomineret til Montanaprisen og Politikens Litteraturpris.

DIALOG MELLEM IDA MARIE HEDE & SOFIE HØJGAARD

Ida (I): Jeg er virkelig glad for, at du ville komme, og vi kan jo lige starte med at snakke lidt om, hvad der skal ske.

Sofie (S): Ja, jeg ved slet ikke, hvad der skal ske, så det vil jeg gerne.

I: Først skal vi læse det her op sammen, og så skal du fortælle om din research.

S: Okay, det lyder fint, jeg har masser af research, jeg kan folde ud.

I: Og vi har et publikum lige her... måske nogen jeg kender, måske nogen du kender... og så de fuldstændig fremmede... det er næsten det mest interessante, synes jeg. Hvem de er? Hvorfor er de kommet?

S: Ja, måske? Det finder vi nok aldrig ud af. Vi kommer ikke til at kunne huske dem, ligeså godt som de kan huske os. Det er nok ikke så relevant for det, vi skal tale om i aften, men... jeg hørte om en kvinde fornylig, gennem en bekendt, altså en meget perifær bekendt, og jeg ved ikke rigtig noget om den kvinde, min perifære bekendte fortalte om, jeg fik bare den her information om hendes liv.

I: Hvad var det?

S: Jo, hun brugte noget af sin fritid på frivilligt arbejde.

I: Okay, hvilken slags frivilligt arbejde?

S: Hun var med i sådan et netværk, hun kunne få et opkald når som helst.

I: Okay, hvem ringede?

S: Det var et opkald fra hospitalet, og så ville hun smide alt, hun havde i hænderne og tage af sted.

I: Til hospitalet?

S: Ja.

I: Hvad skulle hun så der?

S: Jo, et menneske, hun ikke kendte, lå for døden, og hendes job var at sidde hos det menneske i de sidste timer, selvom de aldrig havde mødt hinanden før.

I: Okay, men hvorfor? Var der ikke nogen pårørende hos den, der lå for døden?

S: Nej ingen, det menneske havde ingen familie, så en person fra et netværk af frivillige kom og sad der. Holdt en hånd måske. Eller bare sad stille og roligt ved den persons side. Jeg ved det ikke. Holdt øje med vejtrækningen, måske? Ringede på klokken, når

den lød hvæsende, sådan som jeg har hørt, vejrtrækninger kan lyde, lige inden døden kommer. Kvinden, jeg har hørt om, kunne selvfølgelig ikke sidde der i flere dage, hun skulle hjem til sine børn og sit arbejde, men så kom der en anden og tog over...

I: Det er smukt.

S: Sørgmodigt.

I: Jeg bliver lidt rørt over, at der findes sådan et netværk.

S: Jeg kommer nemt til at græde, når nogen taler om enten døden eller hjælpsomhed.

I: Kunne hun godt lide det arbejde?

S: Det ved jeg ikke, jeg kender hende ikke, altså, jeg har kun hørt om hende fra én. Jeg kender perifært, men jeg tror, han sagde, at hendes job var i psykiatrien. Hun havde haft arbejdet i flere år, så der må have været noget, der gav mening for hende.

I: Jeg har hørt om en, der arbejdede på et hospice.

S: Et hospice?

I: Ja, og nogle gange, inden hun tog på arbejde, hvis hun havde en eftermiddags- eller aftenvagt, svingede hun ind omkring Tivoli.

S: Hvad skulle hun i Tivoli?

I: Prøve Det gyldne Tårn, bare prøve det én gang.

S: Æn gang?

I: Ja, ligesom for at dulme nerverne. Få et sus af nærhed til døden, eller overskridelse, jeg ved ikke, hvordan man sætter ord på det. Fordi hun på sit arbejde mødte mennesker, der var syge og snart skulle dø.

S: Så hun kunne klare mere? Så hun kunne ryste noget af sin angst af sig?

I: Har du nogensinde prøvet Det gyldne Tårn?

S: Mange gange.

I: Jeg har aldrig prøvet det, men min datter tabte engang sin ene sneaker oppe i tårnet, og den faldt ned i fodenden af en barnevogn.

S: Fik hun den så igen?

I: Ja, og babyen vågnede ikke engang.

S: Det var godt nok heldigt.

I: Det var virkelig heldigt for både babyen og min datter.

S: Hey, nu skifter jeg lige emne, men dengang jeg var lille, ikke?

I: Ja?

S: Min mor...

I: Din mor?

S: Ja, min mor, hun sagde altid, at hun ville strøs ud over Nilen, når hun var død.

I: Som aske?

S: Som aske, ja, det var den, der skulle strøs. Ikke hende, men hende i form af små grå flager.

I: Sagde hun det til dig, da du var helt lille?

S: Måske var jeg ældre, måske var jeg 11 eller 12 år... jeg kan ikke huske det nu... altså, jeg tror ikke, hun ville have sagt det, da jeg var fem eller seks år... men jeg kan huske følelsen af, at jeg blev bange for, at hun skulle dø, når hun fortalte mig det. Så i min erindring er jeg et barn. Jeg er stadig knyttet til hende.

I: Det forstår jeg.

S: Altså, det var ikke tilfældigt, at det var Nilen.

I: Ikke?

S: Nej, hun var besat af det antikke Ægypten. Siden jeg var lille, talte hun ikke om andet, det var en besættelse, hun havde arvet fra sin far.

I: Ville han også kremeres og strøs ud over Nilen?

S: Nej, det ved jeg ikke... Han arbejdede som læge, i Aarhus, måske ville han overgå til intetheden, det er min fordom om læger, at videnskaben forhindrer én i at mytologisere eller ritualisere sin egen død, men jeg tager nok fejl, og drømmen om intetheden er også smuk, tror jeg?

I: Vi ved vel ikke, om der er nogen læger her i aften, gør vi?

S: Nej, det gør vi vel ikke, og de er måske kommet her for at høre om dødens mytologier og kompostering?

I: Vi kan lave en håndsoprækning?

S: Aj, det går ikke, hvis vi ved, hvor mange læger der sidder her lige nu, så bliver jeg bange.

I: Hvordan bange?

S: Jo, som om det er forudbestemt, at der skal ske en ulykke her, at der skal ske noget, at tv-skærmen vælter ned over vores fødder, eller øl-fustagen eksploderer, og der kommer skum ud over det hele, og de alle sammen er plantet her for at hjælpe os, give os kunstigt åndedræt og den slags...

I: Okay, du har ret, det er virkelig uhyggeligt at vide, at der er et overtal af læger i et lokale...

S: ... eller i et fly eller et storcenter...

I: Man ved, at hospitalsklovnene står lige bagved... men okay, din mor ikke? Hun var ikke læge?

S: Nej, nej, det var kun min morfar, og jeg ved som sagt ikke noget om hans dødsønske, jeg har aldrig kendt ham, han døde længe før jeg blev født, men hvis jeg skulle gætte, ville han sikkert også gerne strøs ud over Nilen. Det delte han med min mor, det begær. Måske hellere dét end en kristen begravelse, han var slet ikke troende... han kom fra små kår, han havde arbejdet hårdt, gået på universitetet som den første i sin familie, han kom fra en tid, hvor alle blev opdraget kristent, aftenbøn og katekismus, og jeg tror, han havde behov for at sige, at han ikke ville have noget med kristendommen at gøre, at det ikke var hans verdensbillede, han havde et behov for at sige, nu vender jeg mig mod videnskaben.

I: Nogle gange er vi hårde over for vores forfædre.

S: Hvordan?

I: Vi giver dem måske ikke point for de ting, de har gjort eller kæmpet for? De ting, der for dem betød frihed. Jeg mener: For ham var frihed at sige nej til at leve som kristen eller opdrage sine børn kristent, eller hvad ved jeg, men det var sikkert ikke nemt.

S: Ikke lige så nemt, som det er for os at blive gift på rådhuset, hvis vi har lyst, eller vælge en religion til, hvis vi har lyst.

I: ... men hvad så med din mor?

S: Jo, for at vende tilbage til asken og Nilen, min mors far var besat af det antikke Ægypten, og i hvert fald havde min mor arvet det fra sin far, sådan som man arver drømme og håb og ambitioner og forventninger, hun havde også arvet en ekstrem optagethed af særligt det ægyptiske fjerde dynasti, alle de her regenter; Nefertiti, Aknathon, Tutankamon, alle de der, I kender dem sikkert, og så alle ritualierne...

I: ... kattene, flodhestene, sarkofagerne, bavianerne...

S: Ja, og at trække hjernen ud gennem næsen på den døde inden balsameringen, så den kunne komme ned i sin egen lille krukke.

I: Ville hun også selv have sin hjerne trukket ud?

S: Det har jeg faktisk aldrig spurgt hende om.

I: Lever hun?

S: Hun lever.

I: Så kan du nå det endnu.

S: Men jeg ville nok aldrig bede, nogen danske læger eller bedepersoner trække hendes hjerne ud.

I: Selv hvis det handlede om aktiv dødshjælp, så ville de vel ikke trække den sådan ud?

S: Jeg ved slet ikke, om man donerer sin hjerne.

I: Det ved jeg heller ikke.

S: Ville man så bare donere frontallappen eller den grå masse eller amygdala? Og hvad med erindringerne, følger de med?

I: Det er et meget godt spørgsmål. Men det med hjernen og Nilen er ret sjovt. Jeg har tænkt meget på, hvad en så pompøs dødssymbolik gør ved ens forhold til døden. Bliver det lettere at tænke på døden eller sværere?

S: Hvordan sørger døden for, at noget vokser eller skrumper?

I: Er det lettere for et barn at forstå døden, når den er storladen?

S: Men måske er Nilen ikke særlig pompøs? Det er bare en flod.

I: Hvis jeg godt må sige noget, ja, undskyld jeg pludselig skifter emne, det er egentlig ret mærkeligt at lægge nogen ord i munden, når det handler om de her store emner, død og liv, jeg kan mærke, at det føles underligt.

S: Underligt?

I: Ja, især når det handler om døden, eller om andres død, familiemedlemmers død, altså, på den måde, jeg har skrevet de her replikker til dig.

S: Det er okay, jeg har ikke noget imod at fortælle om min mor...

I: Hvad tror du, hun ville sige til, at du fortalte alt det her til et helt rum fuldt af fremmede?

S: Jeg tror, hun ville blive flov, faktisk, men også... men også hemmeligt stolt. Ja, hemmeligt stolt.